

HELSINGIN HALLINTO – OIKEUDELLE

ASIA:

Vastaselitys Finnoon keskuksen alueen asemakaavaa koskevassa valitusasiassa

VIITE:

Vastaselityspyyntö 28.3.2019 (00445/19/4103).

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi

Tringa ry kiittää Helsingin hallinto-oikeutta vastaselityspyynnöstä ja lausuu Espoon kaupunginhallituksen lausunnon johdosta seuraavaa.

Tringa ry on valituksessaan todennut, ettei valituksenalainen kaava turvaa Suomenojan tärkeän lintualueen linnustoarvoja muun ohella siksi, ettei kaavamääräyksissä velvoittavasti edellytetä toteuttamaan asiantuntijoiden arvioinneissaan esittämiä lievennystoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden toteuttaminen on taas edellytys sille, ettei rakentamisesta aiheutuvalla haitalla ole ”merkittävää haitallista merkitystä” Suomenojan lintualueella pesivien lintulajien populaatioille (Yrjölä 2018).

Kaavamääräysten velvoittavuuteen liittyen Espoo vetoaa Tringan valituksen johdosta antamassaan lausunnossa siihen, että rakentaminen sijoittuu linnustollisesti arvokkaan alueen ulkopuolelle. Myös alueen ulkopuolelle sijoittuvalla rakentamisella on kiistatta asiantuntija-arvioissa (Yrjölä 2018, Erävuori 2011) todettuja arvokkaalle lintualueelle ulottuvia haitallisia vaikutuksia. Esimerkkeinä näistä haitoista mainittakoon ”Elinympäristöjen häviäminen ja laadun heikkeneminen” ja ”Ihmisen ja kotieläinten liikkumisen aiheuttamat häiriöt” (Yrjölä 2018, taulukko 5-1.).

Yrjölä (2018) toteaa ”ihmisen ja kotieläinten liikkumisen aiheuttamat häiriöt”- haitan osalta:

” Häiriön lisääntyminen on väistämätöntä, mutta ihmisten ja kotieläinten kulkua tiukasti ohjaamalla häiriön vaikutuksia voidaan minimoida. Alueelle tehdyssä hoito- ja käyttösuunnitelmissa liikkumisen ohjaaminen on huomioitu erilaisissa ehdotuksissa. Tärkeää on, että ne ehdotukset lopulta myös toteutetaan. ”.

Alueen kasvava asukasmäärä lisää alueen virkistyskäyttöä ja sitä kautta lintuihin kohdistuvaa häiriötä. Siksi hoito- ja käyttösuunnitelman ehdotukset liikkumisen rajoittamiseksi tulee ehdottomasti toteuttaa ja niiden toteuttaminen tulee ilmaista sitovasti kaavamääräyksissä. Nykyiset kaavamääräykset (”alueelle on laadittu ja hoito- käyttösuunnitelma”) lintuallasta ympäröivien VL 1- ja VL 2- merkintöjen osalta ovat liian epämääräiset eivätkä sitouta ehdotusten toteuttamiseen. Biologi Esa Lammi arvioi lausunnossaan (Liite 1):

” Merkittävin vaikutus linnustoon kohdistuu virkistyskäytön voimakkaasta lisääntymisestä. ”.

Edelle esitetyn perusteella on selvää, että myös varsinaisen lintualueen ulkopuolelle sijoittuva rakentaminen heikentää alueen linnustoarvoja mm. lisääntyvän virkistyskäytön myötä. Linnut tarvitsevat alueella pesintä- ja ruokailurauhaa, jota lisääntyvä virkistyskäyttö vähentää.

Edelleen Espoo toteaa antamassaan lausunnossa muun ohella, että:

”Itse altaan osalta on tärkeää altaan pinnan korkeusvaihtelun hallitseminen, umpeenkasvun estäminen ja veden laadun säilyttäminen. Asukasmäärän voimakas kasvu Finnoon altaan ympäristössä edellyttää virkistyskäytön suunnitelmallista ohjaamista, linnuston tarvitsemien suojavyöhykkeiden kehittämistä sekä linnustoltaan herkille alueille häiriöitä vähentäviä rakenteita. Toimenpiteet on määritelty hoito- ja käyttösuunnitelmassa. ”.

Tringa on samaa mieltä Espoon kaupungin kanssa siitä, että muun muassa Espoon lausunnossa esitetyt toimenpiteet ovat tarpeen, jotta linnustoarvot alueella voisivat säilyä. Valituksenalaisen kaavan yksi keskeinen ongelma on, ettei se velvoita toteuttamaan mainittua hoito- ja

käyttösuunnitelmaa. Tässä yhteydessä Tringa toteaa, ettei Espoo tähän mennessä ole ryhtynyt hoito- ja käyttösuunnitelmaa toteuttamaan.

Espoon kaupunki toteaa lausunnossaan:

”Espoon kaupunki katsoo, että yhdistyksen valituksessa esitetty elinympäristöjen häviäminen ja laadun heikkeneminen sekä ihmisten ja kotieläinten liikkumisen aiheuttamat häiriöt on otettu asianmukaisesti huomioon. Altaan ympärille rajattu riittävä suojavyöhyke, jossa luonnontilaa voimakkaasti muuttavat toimenpiteet eivät ole sallittuja.”

Tringan näkemyksen mukaan suojavyöhyke altaan ympärillä ei ole riittävä. Hoito- ja käyttösuunnitelma (FCG 2015) toteaa suojavyöhykkeistä:

”Suojavyöhykkeille ei ole annettu suositusleveyksiä, mutta suojavyöhykkeet toimivat sitä paremmin, mitä leveämpiä ja yhtenäisempiä ne ovat. Ulkoilureittien tai muiden toimintojen sijoittaminen suojavyöhykkeelle edellyttää leveämpää vyöhykettä kuin mitä luonnontilaan jätettävä riittävä suojavyöhyke olisi.”

Nämä suojavyöhykkeet on kaavassa merkitty altaan ja rakentamisalueen väliin sijoituvilla VL 1- ja VL 2- merkinnöillä. Kaavan suojavyöhykemerkinnät eivät toteuta hoito- ja käyttösuunnitelman suosituksia ja vaarantavat siten alueen linnustoarvot. Nykyiset kaavamääräykset eivät myöskään takaa suojavyöhykkeiden laatua (erityisesti riittävää puustoisuutta): VL 1- ja VL 2- merkintöjen kaavamääräyksiä muotoilu ” alueelle on laadittu ja hoito- käyttösuunnitelma” ei velvoita suunnitelman noudattamiseen ja on siksi riittämätön turvaamaan alueen linnustolle riittävät suojavyöhykkeet.

Korkein hallinto-oikeus on todennut 2009 antamassaan vuosikirjaratkaisussaan (KHO:77:2009), että Suomenojan lintualue on kiistatta arvokas ja viitannut sen käsittelyn osalta lintudirektiivin neljännen artiklan neljännen kohdan ensimmäiseen sekä viimeiseen virkkeeseen.

Alueen Natura-SPA-statuksen osalta valittaja toteaa edelleen, että kohteen täyttäessä SPA-kohteille asetetut kriteerit, sitä koskevat lintu- ja luontodirektiivin määräykset riippumatta siitä, onko jäsenvaltio ilmoittanut sen SPA-kohteeksi Natura 2000 -verkostoon vai ei. Tällöin alueelle suunnitellut toimenpiteet tulee arvioida luontodirektiivin 6 artiklan tarkoittamalla tavalla ja ensisijaisesti valita sellainen vaihtoehto, joka ei heikennä lintulajien elinmahdollisuuksia.

EU:n komissio on aiemmin seurannut Suomenojan alueen suunnittelua ja tähän liittyen myös tiedustellut ympäristöministeriöltä, miten Suomi turvaa linnustoarvot Suomenojalla.

Ympäristöministeriö on tällöin ilmoittanut turvaavansa alueen arvot SPA-verkostoon liittämisen sijasta maankäyttö- ja rakennuslain tarjoamin keinoin. Tämä ei tällä hetkellä toteudu.

Uusin maaliskuussa julkaistu Suomen lajien uhanalaisuuden arviointi (Hyvärinen ym. 2019) kertoo, etteivät Suomen tähänastiset toimet kosteikkolinnuston tilan turvaamiseksi ole olleet riittäviä. Suomenojalla pesivien lintulajien (taulukko 1) osalta punasotkan tilanne on huonontunut entisestään ja se on arvioitu uudessa uhanalaisuusarviossa äärimmäisen uhanalaiseksi (vuoden 2015 arviossa (Tianen ym. 2015) laji arvioitiin erittäin uhanalaiseksi). Suomenoja on lajin tärkein pesimäpaikka Uudellamaalla ja merkittävä myös koko Suomen mittakaavassa (Salmela & Lahti 2019). Erittäin uhanalaisista lajeista Suomenojalla pesivät mustakurkku-uikku, tukkasotka ja nokikana – joista minkään tila ei uudessa uhanalaisuusarviossa parantunut. Yleisestä kosteikkojen tilan ja kosteikkolajien tilan heikkenemisestä huolimatta Suomenojan alueen linnustollinen arvo ja merkitys

ovat pysyneet viime vuosikymmeninä korkeana, mikä entisestään korostaa alueen merkitystä (Lammi & Routasuo 2017). Edelle esitetyn perusteella on selvää, että Suomenojan lintualueita tulee suojella kaikin mahdollisin keinoin.

Taulukko 1. Tärkeimmät suojelua edellyttävät lajit Suomenojalla. Lähteet: Lammi & Routasuo 2016, Tiainen ym. 2016. Laji	Parimäärä v. 2015	Muuta
Mustakurkku-uikku	10	erittäin uhanalainen, lintudirektiivin liite I, IBA-kriteerilaji
Liejukana	30	vaarantunut, lintudirektiivin muuttolintu
Naurulokki	2800	vaarantunut, lintudirektiivin muuttolintu
Rastaskerttunen	1	vaarantunut, lintudirektiivin liite I, lintudirektiivin muuttolintu
Harmaasorsa	11	lintudirektiivin muuttolintu, IBA-kriteerilaji
Lapasorsa	17	lintudirektiivin muuttolintu
Punasotka	10	erittäin uhanalainen, lintudirektiivin muuttolintu
Tukkasotka	12	erittäin uhanalainen, lintudirektiivin muuttolintu
Nokikana	49	erittäin uhanalainen
Taivaanvuohi	2	vaarantunut
Pajusirkku	15	vaarantunut

Finnoon keskuksen asemakaava ei varmista sitä, että huomattavan arvokkaan Suomenojan lintualueen linnustoarvot säilyvät maankäyttö- ja rakennuslain, luonnonsuojelulain sekä EU:n lintudirektiivin ja Korkeimman hallinto-oikeuden tarkoittamilla tavoilla. Kaavan keskeiset ongelmat ovat riittävän suojavyöhykkeen puute sekä se, etteivät kaavamääräykset yksiselitteisesti velvoita huomioimaan asiantuntijoiden esittämiä lieventämistoimenpiteitä.

Tringa ry vaatii edelleen kaavan kumoamista edellä sekä aiemmin valituksessamme esittämien seikkojen perusteella.

Helsingissä 26. päivänä huhtikuuta 2019

Jukka Hintikka

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringary

Liitteet:

Liite 1. FM, biologi Esa Lammin lausunto Finnoon keskuksen (441500) asemakaavasta.

Lähteet:

Erävuori, L. 2011. Finnoon osayleiskaava. Vaikutukset Finnoon linnustoalueeseen. – Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja.

FCG. 2015. Finnoon linnustollisesti arvokkaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja sen toteuttamisperiaatteet. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 24.4.2015.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s. Julkaisu on saatavana myös internetistä: www.ymparisto.fi/punainenlista

Lammi, E & Routasuo, P. 2016. Espoon lintuvesien pesimälinnuston seuranta ja viitasammakkoselvitys 2015. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 1/2016.

Lammi, E & Routasuo, P. 2017. Espoon lintuvedet uhanalaisten lintujen pesimäympäristöinä. Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 1/2017.

Salmela, A. & Lahti, T. 2019: Tringan alueen punasotkat 2018. Tringa 1/2019.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. (2016). Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen Ympäristökeskus. 49 s.

Yrjölä, R. 2018. Arvio Finnoon keskuksen rakentamisen vaikutuksesta linnustoon. Vaikutusarvio 24.3.2018. – Ympäristötutkimus Yrjölä Oy.